

II

(Sdělení)

SDĚLENÍ ORGÁNŮ A INSTITUCÍ EVROPSKÉ UNIE

KOMISE

Oznámení Komise o prosazování právní úpravy státní podpory vnitrostátními soudy

(2009/C 85/01)

1. ÚVOD

1. V roce 2005 přijala Komise plán pro reformu státní podpory, akční plán pro státní podpory ⁽¹⁾ (dále jen „akční plán“) s cílem zvýšit účinnost, transparentnost, důvěryhodnost a předvídatelnost režimu státní podpory podle Smlouvy o ES. Na základě zásady „cílenější státní podpory a jejich nižší počet“ je hlavním cílem akčního plánu podnítit členské státy, aby snížily celkovou podporu a zároveň přeměrovaly státní podpory na horizontální cíle společného zájmu. V této souvislosti Komise znovu potvrdila své odhodlání zaujímat striktní přístup k protiprávní a neslučitelné podpoře. Akční plán vyzdvihl potřebu lépe zaměřeného vymáhání a sledování, co se týká státních podpor poskytovaných členskými státy, a zdůraznil, že by soukromoprávní spory před vnitrostátními soudy mohly přispět k tomuto cíli zvýšením disciplíny v oblasti státní podpory ⁽²⁾.
2. Před přijetím akčního plánu se Komise úlohou vnitrostátních soudů zabývala již v Oznámení o spolupráci mezi vnitrostátními soudy a Komisí v oblasti státní podpory, které bylo zveřejněno v roce 1995 ⁽³⁾ (dále jen „oznámení o spolupráci z roku 1995“). Oznámení o spolupráci z roku 1995 zavedlo mechanismy pro spolupráci a výměnu informací mezi Komisí a vnitrostátními soudy.
3. V roce 2006 zadala Komise studii o vymáhání práva státní podpory na vnitrostátní úrovni ⁽⁴⁾ (dále jen „studie o vymáhání“). Účelem této studie bylo poskytnout podrobnou analýzu soukromoprávního vymáhání státní podpory v jednotlivých členských státech. Studie o vymáhání dospěla k závěru, že se v období mezi rokem 1999 a 2006 na úrovni členských států značně zvýšil počet soudních sporů týkajících se státní podpory ⁽⁵⁾.
4. Studie o vymáhání však rovněž odhalila, že velký počet soudních řízení na úrovni členských států nebyl zaměřen na snížení protisoutěžního účinku opatření státní podpory. Důvodem bylo to, že se téměř dvě třetiny analyzovaných rozsudků týkaly žalob podaných daňovými poplatníky, kteří požadovali úlevu z údajně diskriminačního uložení (daňové) zátěže ⁽⁶⁾, a žalob podaných příjemci

⁽¹⁾ Akční plán pro státní podpory: Cílenější státní podpory a jejich nižší počet: plán pro reformu státní podpory v letech 2005–2009, KOM(2005) 107 v konečném znění.

⁽²⁾ Akční plán, body 55 a 56.

⁽³⁾ Úř. věst. C 312, 23.11.1995, s. 8.

⁽⁴⁾ K dispozici na http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/studies_reports.cfm Studie se týkala pouze EU-15.

⁽⁵⁾ Celkový nárůst ze 116 případů na 357 případů.

⁽⁶⁾ 51 % všech rozsudků.

s cílem vznést námitky proti navrácení protiprávní a neslučitelné státní podpory⁽⁷⁾. Počet žalob zaměřených na vymáhání dodržování pravidel státní podpory byl poměrně nízký: žaloby soutěžitelů na orgán členského státu s cílem dosáhnout náhrady škody, opatření k navrácení podpory a/nebo zákazu výkonu opatření před rozhodnutím Komise na základě čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES představovaly pouze 19 % analyzovaných rozsudků, zatímco na přímé žaloby soutěžitelů na příjemce podpory připadalo pouze 6 % rozsudků.

5. Jak vyplynulo ze studie o vymáhání, skutečné soukromoprávní vymáhání u vnitrostátních soudů hrálo v oblasti státní podpory doposud poměrně omezenou roli. Komise se nicméně domnívá, že tyto soukromoprávní žaloby týkající se vymáhání mohou představovat pro politiku státní podpory značný přínos. Řízení u vnitrostátních soudů dávají třetím stranám příležitost zabývat se mnoha otázkami souvisejícími se státní podporou přímo na vnitrostátní úrovni a tyto otázky vyřešit. Na základě judikatury Soudního dvora Evropských společenství (dále jen „ESD“) mohou mimoto vnitrostátní soudy v případě porušení pravidel státní podpory poskytnout žalobcům velmi účinné prostředky nápravy. To zase může přispět k celkově větší disciplíně v oblasti státní podpory.
6. Hlavním cílem tohoto oznámení je proto informovat vnitrostátní soudy a třetí strany o prostředcích nápravy, které jsou dostupné v případě porušení pravidel státní podpory a poskytnout jim vodítko, jak uplatňovat tato pravidla v praxi. Komise mimoto usiluje o rozvoj spolupráce s vnitrostátními soudy zavedením praktičtějších nástrojů na podporu vnitrostátních soudců při jejich každodenní práci.
7. Toto oznámení nahrazuje oznámení o spolupráci z roku 1995 a není jím dotčen případný výklad platné Smlouvy a právních předpisů soudy Společenství. Další informace určené pro vnitrostátní soudy budou zpřístupněny na internetových stránkách Komise.

2. ÚLOHA VNITROSTÁTNÍCH SOUDŮ PŘI PROSAZOVÁNÍ STÁTNÍ PODPORY

2.1 Obecné otázky

2.1.1 Identifikace státní podpory

8. První otázkou, se kterou se vnitrostátní soudy a potenciální žalobci potýkají při uplatňování článků 87 a 88 Smlouvy o ES, je, zda dotyčné opatření skutečně představuje státní podporu ve smyslu Smlouvy.
9. Čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES zahrnuje „podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy“.
10. ESD výslovně uvedl, že vnitrostátní soudy mají stejně jako Komise pravomoc podávat výklad pojmu státní podpora⁽⁸⁾.
11. Pojem státní podpory není omezen pouze na dotace⁽⁹⁾. Zahrnuje mimo jiné rovněž daňové úlevy a investice z veřejných prostředků poskytnuté v situacích, kdy by soukromý investor odmítl podporu

⁽⁷⁾ 12 % všech rozsudků.

⁽⁸⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-78/76, *Steinike & Weinlig* (1977), Sb. rozh. s. 595, bod 14; Rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94, *SFEI a ostatní*, (1996), Sb. rozh. I 167, bod 49; Rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90, *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie* (1991), Sb. rozh. I-5505, bod 10; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04, *Transalpine Ölleitung in Österreich* (2006), Sb. rozh. I-9957, bod 39.

⁽⁹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Transalpine Ölleitung GIL Insurance a ostatní* (2004), Sb. rozh. I 4777, bod 69; Rozsudek Soudního dvora ve věci C-387/92 *Banco Exterior de España v. Ayuntamiento de Valencia* (1994), Sb. rozh. I 877, bod 13; Rozsudek Soudního dvora ve věci C-295/97 *Piaggio* (1999), Sb. rozh. I 3735, bod 34; Rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI*, uveden v poznámce pod čarou 8, bod 58; Rozsudek Soudního dvora ve věci C-237/04 *Enirisorse* (2006), Sb. rozh. I 2843, bod 42 a rozsudek Soudního dvora ve věci C-66/02 *Itálie v. Komise* (2005), Sb. rozh. I 10901, bod 77.

poskytnout⁽¹⁰⁾. To, zda je podpora poskytnuta přímo státem nebo veřejnými či soukromými subjekty zřízenými nebo pověřenými státem za účelem spravování podpory, není v tomto ohledu rozhodující⁽¹¹⁾. Veřejnou podporu lze však považovat za státní podporu jen tehdy, pokud zvýhodňuje určité podniky nebo určitá odvětví výroby („selektivita“), a to na rozdíl od obecných opatření, na něž se čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES nevztahuje⁽¹²⁾. Mimoto musí podpora narušovat nebo hrozit narušením hospodářské soutěže a musí ovlivňovat obchod mezi členskými státy⁽¹³⁾.

12. Judikatura soudů Společenství⁽¹⁴⁾ a rozhodnutí přijatá Komisí se často zabývaly otázkou, zda se určitá opatření mají považovat za státní podporu. Komise dále vydala podrobné pokyny k řadě složitých otázek, jako například uplatňování zásady soukromého investora⁽¹⁵⁾ a test „soukromého věřitele“⁽¹⁶⁾, podmínkám, za nichž je nutno považovat státní záruky za státní podporu⁽¹⁷⁾, nakládání s prodejem veřejných pozemků⁽¹⁸⁾, privatizace a podobné činnosti státu⁽¹⁹⁾, podporou pod hranicí *de minimis*⁽²⁰⁾, pojištění vývozních úvěrů⁽²¹⁾, přímému zdanění podnikatelské činnosti⁽²²⁾, investicím rizikového kapitálu⁽²³⁾ a státní podpory výzkumu, vývoje a inovací⁽²⁴⁾. Cennou pomoc ohledně pojmu státní podpory mohou vnitrostátním soudům a možným žalobcům poskytnout judikatura, pokyny Komise a rozhodovací praxe.

13. V případě pochybností o existenci státní podpory si mohou vnitrostátní soudy vyžádat stanovisko Komise podle oddílu 3 tohoto oznámení. Tímto není dotčena možnost a/nebo povinnost

⁽¹⁰⁾ Viz stanovisko generálního advokáta Jacobse ve spojených věcech C-278/92, C-279/92 a C-280/92, *Španělsko v. Komise* (1994), Sb. rozh. I 4103, bod 28: „O státní podporu jde, pokud členský stát dává podniku k dispozici finanční prostředky, které by za obvyklého průběhu událostí neposkytl soukromý investor, jenž používá obvyklá obchodní kritéria, a postupuje bez ohledu na jiné prvky sociální, politické nebo lidské povahy“.

⁽¹¹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-290/83 *Komise v. Francie* (1985), Sb. rozh. 439, bod 14 a rozsudek Soudního dvora ve věci C-482/99 *Francie v. Komise* (2002), Sb. rozh. I 4397, body 36 až 42.

⁽¹²⁾ Jednoznačná analýza tohoto rozlišování je uvedena ve stanovisku generálního advokáta Darmona ve spojených věcech C-72/91 a C-73/91 *Sloman Neptun v. Bodo Ziesemer* (1993), Sb. rozh. I-887.

⁽¹³⁾ Viz mimo jiné rozsudky Soudního dvora ve spojených věcech C-393/04 a C-41/05 *Air Liquide Industries Belgium* (2006), Sb. rozh. I 5293, body 33 až 36; ve věci *Cassa di Risparmio de Firenze a ostatní, C-222/04*, Sb. rozh. 2006, s. I 289, body 139 až 141 a ve věci C-310/99 *Itálie v. Komise* (2002), Sb. rozh. I 2289, body 84 až 86.

⁽¹⁴⁾ Vhodným příkladem je rozhodnutí *Altmark*; rozsudek Soudního dvora ve věci C-280/00 *Altmark Trans GmbH a Regierungspräsidium Magdeburg v. Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH* (2003), Sb. rozh. I 7747.

⁽¹⁵⁾ Pokud jde o princip soukromého investora obecně viz rozsudek Soudního dvora ve věci C-142/87 *Belgie v. Komise („Tubemeuse“)* (1990), Sb. rozh. I 959; rozsudek Soudního dvora ve věci C-305/89 *Itálie v. Komise (Alfa Romeo)* (1991), Sb. rozh. I 1603, body 19 a 20. Pokud jde o podrobné odůvodnění viz spojené věci T-228/99 a T-233/99 *Westdeutsche Landesbank Girozentrale v. Komise* (2003), Sb. rozh. II 435, bod 245 a násl. Viz též Bulletin ES 9-1984, otištěný v „Competition law in the European Communities“, svazek IIA, a Sdělení Komise o použití článků 92 a 93 Smlouvy o EHS a čl. 5 směrnice Komise 80/723/EHS na veřejné podniky ve výrobním odvětví, (Úř. věst. C 307, 13.11.1993, s. 3). Pokud jde o použití této zásady ve vztahu k financování letišť, viz sdělení Komise – Pokyny Společenství pro financování letišť a pro státní podpory na zahájení činnosti pro letecké společnosti s odletem z regionálních letišť (Úř. věst. C 312, 9.12.2005, body 42 až 52, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-342/96 *Španělsko v. Komise* (1999), Sb. rozh. I 2459, bod 34 a rozsudek Soudního dvora ve věci C-256/97 *DM Transport* (1999), Sb. rozh. I-3913, bod 25.

⁽¹⁷⁾ Oznámení Komise o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory ve formě záruk, Úř. věst. C 155, 20.6.2008, s. 10.

⁽¹⁸⁾ Sdělení Komise o prvcích státní podpory při prodeji pozemků a staveb orgány veřejné moci (Úř. věst. C 209, 10.7.1997, s. 3).

⁽¹⁹⁾ XXIII. Zpráva o politice hospodářské soutěže, body 401 až 402 a rozsudek Soudního dvora ve věci C-278/92 *Španělsko v. Komise* (1994), Sb. rozh. I 4103.

⁽²⁰⁾ Nařízení Komise (ES) č. 1998/2006 ze dne 15. prosince 2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu *de minimis* (Úř. věst. L 379, 28.12.2006, s. 5); nařízení Komise (ES) č. 875/2007 ze dne 24. července 2007 o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na podporu *de minimis* v odvětví rybolovu a o změně nařízení (ES) č. 1860/2004 (Úř. věst. L 193, 25.7.2007, s. 6) a nařízení Komise (ES) č. 1535/2007 ze dne 20. prosince 2007 o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na podporu *de minimis* v produkčním odvětví zemědělských produktů (Úř. věst. L 337, 21.12.2007, s. 35).

⁽²¹⁾ Sdělení Komise členským státům na základě čl. 93 odst. 1 Smlouvy o ES, kterým se použijí články 92 a 93 Smlouvy na krátkodobé pojištění vývozních úvěrů (Úř. věst. C 281, 17.9.1997, s. 4), naposledy pozmeněné sdělením Komise členským státům o změně sdělení na základě čl. 93 odst. 1 Smlouvy o ES, kterým se použijí články 92 a 93 Smlouvy na krátkodobé pojištění vývozních úvěrů (Úř. věst. C 325, 22.12.2005, s. 22).

⁽²²⁾ Oznámení Komise o použití předpisů o státní podpoře v případě opatření týkajících se přímého zdanění podnikatelské činnosti (Úř. věst. C 384, 10.12.1998, s. 3).

⁽²³⁾ Pokyny Společenství pro státní podporu investic rizikového kapitálu do malých a středních podniků (Úř. věst. C 194, 18.8.2006, s. 2).

⁽²⁴⁾ Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (Úř. věst. C 323, 30.12.2006, s. 1).

vnitrostátního soudu postoupit záležitost ESD k rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 234 Smlouvy o ES.

2.1.2 Povinnost pozastavení výkonu opatření (tzv. povinnost standstill)

14. Podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES nesmí členské státy provést opatření státní podpory bez předchozího souhlasu Komise (tzv. povinnost pozastavení):

„Komise musí být včas informována o záměrech poskytnout nebo upravit podpory, aby mohla podat svá vyjádření. Má-li za to, že takový záměr není s ohledem na článek 87 slučitelný se společným trhem, zahájí neprodleně řízení podle odstavce 2. Dotyčný členský stát neprovede zamýšlená opatření, dokud Komise v tomto řízení nepřijme konečné rozhodnutí“⁽²⁵⁾.

15. Existuje však řada okolností, kdy může být státní podpora poskytnuta v souladu s právní úpravou bez výslovného schválení Komise:

a) Pokud se na opatření vztahuje nařízení o blokových výjimkách vydané v rámci nařízení Rady (ES) č. 994/98 ze dne 7. května 1998 o použití článků 92 a 93 Smlouvy o založení Evropského společenství na určité kategorie horizontální státní podpory⁽²⁶⁾ (dále jen „zmocňovací nařízení“). Jestliže opatření splňuje všechny požadavky nařízení o blokových výjimkách, členský stát je zproštěn povinnosti oznámit plánované opatření podpory a povinnost pozastavení neplatí. Na základě zmocňovacího nařízení Komise původně přijala několik nařízení o blokových výjimkách⁽²⁷⁾, některé z nich byly nahrazeny nařízením Komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008, kterým se v souladu s články 87 a 88 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné se společným trhem (obecné nařízení o blokových výjimkách)⁽²⁸⁾.

b) Obdobně nepodléhá povinnosti nečinnosti tzv. existující podpora⁽²⁹⁾. Do této kategorie patří mj. podpora poskytnutá v rámci režimu, který existoval před přistoupením členského státu k EU nebo na základě režimu již schváleného Komisí⁽³⁰⁾.

⁽²⁵⁾ Povinnost pozastavení výkonu opatření podpory je zopakována v článku 3 nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES (Úř. věst. L 83, 27.3.1999, s. 1) (dále jen „procesní nařízení“). Pokud jde o přesný okamžik poskytnutí podpory viz nařízení Komise (ES) č. 1998/2006 ze dne 15. prosince 2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu *de minimis* (Úř. věst. L 379, 28.12.2006, s. 5) bod odůvodnění 10.

⁽²⁶⁾ Úř. věst. L 142, 14.5.1998, s. 1.

⁽²⁷⁾ Nařízení Komise (ES) č. 68/2001 ze dne 12. ledna 2001 o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na podpory na vzdělávání (Úř. věst. L 10, 13.1.2001, s. 20); nařízení Komise (ES) č. 70/2001 ze dne 12. ledna 2001 o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES u státní podpory malého a středního podnikání (Úř. věst. L 10, 13.1.2001, s. 33); nařízení Komise (ES) č. 2204/2002 ze dne 5. prosince 2002 o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory zaměstnanosti (Úř. věst. L 337, 13.12.2002, s. 3) a nařízení Komise (ES) č. 1628/2006 ze dne 24. října 2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na vnitrostátní regionální investiční podporu (Úř. věst. L 302, 1.11.2006, s. 29). Nařízení o blokových výjimkách týkající se malých a středních podniků, vzdělávání a zaměstnanosti byly prodlouženy do 30. června 2008 nařízením Komise (ES) č. 1976/2006 ze dne 20. prosince 2006, kterým se mění doba použitelnosti nařízení (ES) č. 2204/2002, (ES) č. 70/2001 a (ES) č. 68/2001 (Úř. věst. L 368, 23.12.2006, s. 85). Nařízení o specifických blokových výjimkách se použijí pro odvětví rybolovu a zemědělství. Viz nařízení Komise (ES) č. 736/2008 ze dne 22. července 2008 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na státní podpory malým a středním podnikům působícím v oblasti produkce, zpracování a uvádění produktů rybolovu na trh (Úř. věst. L 201, 30.7.2008, s. 16); a nařízení Komise (ES) č. 1857/2006 ze dne 15. prosince 2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na státní podporu pro malé a střední podniky působící v produkci zemědělských produktů a o změně nařízení (ES) č. 70/2001 (Úř. věst. L 358, 16.12.2006, s. 3).

⁽²⁸⁾ Úř. věst. L 214, 9.8.2008, s. 3. Obecné nařízení o blokových výjimkách vstoupilo v platnost 29. srpna 2008. Přechodná ustanovení týkající se nového režimu jsou obsažena v čl. 44 nařízení.

⁽²⁹⁾ Viz čl. 1 písm. b) nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES (Úř. věst. L 83, 27.3.1999, s. 1–9).

⁽³⁰⁾ To neplatí, pokud samotný režim stanoví požadavek individuálních oznámení v případě určitých druhů podpory. K pojmu existující podpora, viz rovněž rozsudek Soudního dvora ve věci C-44/93 *Namur-Les assurances du crédit v. Office national du dueroire a Belgie* (1994), Sb. rozh. I 3829, body 28 až 34.

16. Řízení před vnitrostátními soudy ve věcech týkajících se státní podpory se může někdy týkat použitelnosti nařízení o blokových výjimkách a/nebo režimu existující nebo schválené podpory. Pokud je předmětem řízení použitelnost takového nařízení nebo režimu, vnitrostátní soud může pouze posoudit, zda jsou splněny všechny podmínky stanovené nařízením nebo režimem. Pokud tomu tak není, nemůže posuzovat slučitelnost opatření podpory, jelikož toto posouzení je výlučnou pravomocí Komise⁽³¹⁾.
17. Jestliže vnitrostátní soud potřebuje určit, zda opatření spadá do režimu schválené podpory, může pouze ověřit, zda byly splněny všechny podmínky rozhodnutí o schválení. Pokud se otázky, které se vyskytly na vnitrostátní úrovni, týkají platnosti rozhodnutí Komise, nemá vnitrostátní soud pravomoc prohlásit právní akty Společenství za neplatné⁽³²⁾. Vznikne-li otázka platnosti, vnitrostátní soud může nebo v některých případech musí předložit věc ESD k rozhodnutí o předběžné otázce⁽³³⁾. V souladu se zásadou právní jistoty tak, jak ji vykládá ESD, dokonce možnost zpochybnit platnost příslušného rozhodnutí Komise v rámci rozhodnutí o předběžné otázce nelze nadále použít, mohli-li žalobce bezpochyby napadnout rozhodnutí Komise u soudů Společenství podle článku 230 Smlouvy o ES, avšak neučinil tak⁽³⁴⁾.
18. Bez ohledu na to si může vnitrostátní soud vyžádat stanovisko Komise podle oddílu 3 tohoto oznámení, jestliže má pochybnosti o použitelnosti nařízení o blokových výjimkách nebo režimu existující či schválené podpory.

2.1.3 Úlohy Komise a vnitrostátních soudů

19. ESD opakovaně potvrdil, že vnitrostátní soudy a Komise hrají v rámci prosazování státní podpory zásadní, avšak odlišné úlohy⁽³⁵⁾.
20. Hlavní úlohou Komise je přezkoumat slučitelnost navrhovaných opatření podpory se společným trhem na základě kritérií stanovených v čl. 87 odst. 2 a 3 Smlouvy o ES. Toto posouzení slučitelnosti je výlučnou pravomocí Komise a podléhá přezkumu ze strany soudů Společenství. Podle ustálené judikatury ESD nemají vnitrostátní soudy pravomoc prohlásit opatření státní podpory za slučitelné s čl. 87 odst. 2 nebo 3 Smlouvy o ES⁽³⁶⁾.
21. Úloha vnitrostátního soudu závisí na předmětném opatření podpory a na tom, zda bylo řádně oznámeno a schváleno Komisí:
- a) Vnitrostátní soudy jsou často požádány, aby zasáhly v případech, kdy orgán členského státu⁽³⁷⁾ udělil podporu, aniž dodržel povinnost pozastavit výkon opatření. Tato situace může nastat, pokud podpora nebyla oznámena vůbec, nebo orgán podporu poskytl před schválením Komise. Úlohou vnitrostátních soudů je v takových případech chránit práva jednotlivců dotčená neoprávněným uskutečněním podpory⁽³⁸⁾.

⁽³¹⁾ Viz bod 20.

⁽³²⁾ Viz rozsudek Soudního dvora ve věci C-119/05 *Lucchini* (2007), Sb. rozh. I 6199, bod 53.

⁽³³⁾ Rozsudek Soudu ve věci T-330/94 *Salt Union v. Komise* (1996), Sb. rozh. II 1475, bod 39.

⁽³⁴⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-188/92 *TWD Textilwerke Deggendorf v. Německo* (1994), Sb. rozh. I 833, body 17, 25 a 26; viz též spojené věci C-346/03 a C-529/03 *Atzeni a ostatní* (2006), Sb. rozh. I 1875, bod 31 a rozsudek Soudního dvora C-232/05 ve věci *Komise v. Francie, „Scott“* (2006), Sb. rozh. I-10071, bod 59.

⁽³⁵⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 37; spojené věci C-261/01 a C-262/01 *Van Calster a Cleeren* (2003), Sb. rozh. I 12249, bod 74, a věc C-39/94, *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 41.

⁽³⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication* (2008), Sb. rozh. I 469, bod 38; rozsudek Soudního dvora ve věci C-17/91 *Lornoy a ostatní v. belgický stát* (1992), Sb. rozh. I 6523, bod 30 a rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 14.

⁽³⁷⁾ To zahrnuje orgány na celostátní, regionální a místní úrovni.

⁽³⁸⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 38 a 44; spojené věci C-261/01 a C-262/01 *Van Calster a Cleeren*, uvedeno v poznámce pod čarou 35, bod 75 a věc C-295/97 *Piaggio*, uvedeno v poznámce pod čarou 9, bod 31.

- b) Vnitrostátní soudy hrají důležitou úlohu rovněž při vymáhání rozhodnutí o navrácení podpory přijatých podle čl. 14 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES⁽³⁹⁾ (procesní nařízení) v případech, kdy při posouzení dojde Komise k závěru, že neoprávněně poskytnutá podpora není slučitelná se společným trhem, a dotčenému členskému státu je uloženo získat zpět od příjemce neslučitelnou podporu. Účast vnitrostátních soudů v těchto případech obvykle vyplývá z žalob podaných příjemci podpory za účelem přezkoumání zákonnosti žádosti o navrácení podpory vydané vnitrostátními orgány. Avšak podle vnitrostátního procesního práva mohou přicházet v úvahu rovněž další druhy žalob (např. žaloby orgánů členského státu proti příjemci s cílem úplného výkonu rozhodnutí Komise o navrácení podpory).
22. Při ochraně zájmů jednotlivců musí vnitrostátní soudy plně přihlížet k efektivitě a přímému účinku⁽⁴⁰⁾ čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES a zájmům Společenství⁽⁴¹⁾.
23. Úloha vnitrostátních soudů ve výše uvedených situacích je podrobněji vyložena v bodech 2.2 a 2.3 tohoto oznámení.

2.2 Úloha vnitrostátních soudů při uplatňování čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES – Protiprávní státní podpora

24. Obdobně jako u článků 81 a 82 Smlouvy o ES plynou z povinnosti pozastavení stanovené v čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES přímo uplatnitelná individuální práva dotčených stran (jako například konkurentů příjemce). Tyto dotčené strany mohou svá práva vymáhat u příslušných vnitrostátních soudů podáním žaloby proti členskému státu, který podporu poskytl. Rozhodování o těchto žalobách a tedy ochrana práv soutěžitele podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES je jednou z nejdůležitějších úloh vnitrostátních soudů v oblasti státní podpory.
25. Základní úloha, kterou v této souvislosti hrají vnitrostátní soudy, vyplývá rovněž ze skutečnosti, že vlastní pravomoci Komise chránit soutěžitele a ostatní třetí strany před protiprávní podporou jsou omezené. Zejména, jak uvedl ESD v rozsudcích ve věcech „Boussac“⁽⁴²⁾ a „Tubemeuse“⁽⁴³⁾, Komise nemůže přijmout konečné rozhodnutí nařizující navrácení podpory pouze z toho důvodu, že podpora nebyla oznámena podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Komise proto musí provést úplné posouzení slučitelnosti podpory bez ohledu na to, zda byla či nebyla splněna povinnost pozastavení⁽⁴⁴⁾. Toto posouzení může být časově náročné a pravomoci Komise vydat předběžné příkazy k navrácení podpory podléhají velmi přísným zákonným požadavkům⁽⁴⁵⁾.
26. V důsledku toho poskytují žaloby u vnitrostátních soudů soutěžitelům a ostatním třetím stranám dotčeným protiprávní státní podporou významný prostředek nápravy. Vnitrostátní soudy mohou nařídit zejména tato opatření:

⁽³⁹⁾ Úř. věst. L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽⁴⁰⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, body 11 až 12; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, body 39 a 40.

⁽⁴¹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 48.

⁽⁴²⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-301/87 *Francie v. Komise*, („Boussac“) (1990), Sb. rozh. I 307.

⁽⁴³⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-142/87 *Belgie v. Komise*, („Tubemeuse“) (1990), Sb. rozh. I 959.

⁽⁴⁴⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-301/87 *Francie v. Komise* („Boussac“), uvedeno v poznámce pod čarou 42, body 17 až 23; rozsudek Soudního dvora ve věci C-142/87 *Belgie v. Komise*, („Tubemeuse“), uvedeno v poznámce pod čarou 43, body 15 až 19; rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 14; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, bod 38.

⁽⁴⁵⁾ Viz čl. 11 odst. 2 procesního nařízení, který vyžaduje, aby neexistovaly pochybnosti o tom, že dotyčné opatření má charakter podpory, aby bylo nutné jednat ihned a aby existovalo závažné riziko podstatné a nenapravitelné újmy pro soutěžitele.

- a) zamezení vyplacení protiprávní podpory;
- b) navrácení protiprávní podpory (bez ohledu na slučitelnost);
- c) uhrazení úroků z protiprávní podpory;
- d) náhradu škody pro soutěžitele a ostatní třetí strany; a
- e) předběžná opatření týkající se protiprávní podpory.

27. Každé z těchto nápravných opatření je podrobněji vysvětleno v bodech 2.2.1 až 2.2.6 tohoto oznámení.

2.2.1 Zamezení vyplacení protiprávní podpory

28. Vnitrostátní soudy jsou povinny chránit práva jednotlivců, kteří jsou dotčeni porušením povinnosti pozastavení. Vnitrostátní soudy proto musí vyvodit v souladu s vnitrostátním právním řádem veškeré patřičné právní důsledky vyplývající z porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES⁽⁴⁶⁾. Povinnosti vnitrostátních soudů se však neomezují pouze na již vyplacenou protiprávní podporu. Vztahují se rovněž na případy, kdy má být protiprávní podpora teprve vyplacena. V rámci svých povinností podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES musí vnitrostátní soudy chránit práva jednotlivců před jejich možným porušením práv⁽⁴⁷⁾. Má-li být vyplacena protiprávní podpora, je vnitrostátní soud povinen zabránit uskutečnění této platby.
29. Povinnost vnitrostátních soudů zamezit vyplacení protiprávní podpory může vyplývat z různých procesních situací, a to v závislosti na jednotlivých druzích žalob, které jsou podle vnitrostátního práva dostupné. Velmi často se žalobce bude snažit zpochybnit platnost vnitrostátního aktu udělujícího protiprávní státní podporu. V těchto případech bude obvykle zamezení vyplacení protiprávní podpory logickým důsledkem zjištění, že akt udělující podporu je neplatný v důsledku toho, že členský stát porušil čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES⁽⁴⁸⁾.

2.2.2 Navrácení protiprávní podpory

30. Jestliže se vnitrostátní soud setká s neoprávněně udělenou podporou, musí z této protiprávnosti vyvodit veškeré právní důsledky podle vnitrostátního práva. Vnitrostátní soud proto musí v zásadě nařídit úplné navrácení protiprávní státní podpory příjemcem⁽⁴⁹⁾. Nařízení úplného navrácení protiprávní podpory je součástí povinnosti vnitrostátního soudu chránit individuální práva žalobce (např. soutěžitele) podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Povinnost vnitrostátního soudu vymáhat navrácení podpory tedy nezávisí na slučitelnosti opatření podpory s čl. 87 odst. 2 nebo 3 Smlouvy o ES.

⁽⁴⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 12; rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 40; rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 47; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, bod 41.

⁽⁴⁷⁾ Viz odkazy uvedené v poznámce pod čarou 38.

⁽⁴⁸⁾ Pokud jde o neplatnost aktu udělujícího podporu v případech, kdy členský stát porušil čl. 88 odst. 3, viz rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 12; pro objasnění viz rovněž rozsudek německého spolkového soudního dvora („Bundesgerichtshof“) ze dne 4. dubna 2003, V ZR 314/02, VIZ 2003, 340, a rozsudek ze dne 20. ledna 2004, XI ZR 53/03, NVwZ 2004, 636.

⁽⁴⁹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-71/04 *Xunta de Galicia (2005)*, Sb. rozh. I 7419, bod 49; rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, body 40 a 68; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 12.

31. Jelikož vnitrostátní soudy musí nařídit úplné navrácení protiprávní podpory bez ohledu na její slučitelnost, navrácení může být rychlejší u vnitrostátního soudu než prostřednictvím stížnosti u Komise. Na rozdíl od Komise⁽⁵⁰⁾ se totiž vnitrostátní soud může a musí omezit na určení, zda opatření představuje státní podporu a zda se na ně vztahuje povinnost pozastavení.
32. Nicméně povinnost vnitrostátních soudů zajistit navrácení podpory není absolutní. Podle rozhodnutí ve věci „SFEI“⁽⁵¹⁾ mohou existovat mimořádné okolnosti, za nichž by navrácení protiprávní státní podpory bylo nepřiměřené. Právní hledisko, které se v této souvislosti použije, by mělo být obdobné tomu které se použije podle článku 14 procesního nařízení⁽⁵²⁾. Jinými slovy okolnosti, které by nebránily inkasnímu příkazu Komise, nemohou odůvodnit skutečnost, že vnitrostátní soud upustil od úplného navrácení podpory podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Přístup, který soudy Společenství v tomto ohledu používají, je velmi striktní⁽⁵³⁾. Z ustálené judikatury ESD zejména vyplývá, že se příjemce protiprávně udělené podpory v zásadě nemůže proti inkasnímu příkazu Komise dovolávat principu legitimního očekávání⁽⁵⁴⁾. Důvodem je to, že s řádnou péčí postupující hospodářský subjekt by byl schopen si ověřit, zda byla obdržena podpora oznámena či nikoli⁽⁵⁵⁾.
33. Aby bylo možné odůvodnit skutečnost, že vnitrostátní soud nenařídil navrácení podpory podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, musí k legitimnímu očekávání na straně příjemce vést zvláštní a konkrétní skutečnost⁽⁵⁶⁾. Tak tomu může být v případě, jestliže Komise sama poskytla jasná ujištění, že dotyčné opatření nepředstavuje státní podporu, nebo že se na ně nevztahuje povinnost pozastavení⁽⁵⁷⁾.
34. V svém rozsudku ve věci „CELF“⁽⁵⁸⁾ ESD objasnil, že povinnost vnitrostátního soudu nařídit úplné navrácení protiprávní státní podpory zaniká, jestliže Komise již rozhodla, že podpora je slučitelná se společným trhem před vydáním rozhodnutí vnitrostátním soudem. Jelikož účelem povinnosti pozastavení je zajistit, aby bylo možno poskytnout pouze slučitelnou podporu, tento účel již nemůže být pochybněn, pokud Komise již potvrdila slučitelnost podpory⁽⁵⁹⁾. Povinnost vnitrostátního soudu chránit individuální práva podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES proto zůstává nedotčena, jestliže Komise dosud rozhodnutí nevydala, a to bez ohledu na to, zda dosud probíhá řízení Komise či nikoli⁽⁶⁰⁾.

⁽⁵⁰⁾ Která musí před nařízením navrácení podpory provést analýzu slučitelnosti, viz odkazy uvedené v poznámce pod čarou 44.

⁽⁵¹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, body 70 a 71, odkazující na stanovisko generálního advokáta Jacobse v této věci, body 73 až 75; viz rovněž rozsudek Soudního dvora ve věci 223/85 *RSV v. Komise* (1987), Sb. rozh. 4617, bod 17; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-5/89 *Komise v. Německo* (1990), Sb. rozh. I 1 3437, bod 16.

⁽⁵²⁾ Pokud jde o standard v tomto ohledu používaný, viz stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 75.

⁽⁵³⁾ Článek 14 stanoví výjimku z povinnosti Komise zajistit navrácení podpory pouze v případě, pokud by navrácení bylo v rozporu s obecnými zásadami práva Společenství. Jediným případem, kdy členský stát může upustit od provedení rozhodnutí Komise, je případ, kdy by toto navrácení nebylo objektivně možné, viz rozsudek Soudního dvora ve věci C-177/06 *Komise v. Španělsko* (2007), Sb. rozh. I 7689, bod 46. Viz též bod 17 Oznamení Komise – Cesta k účinnému provádění rozhodnutí Komise, jimiž se členským státům nařizuje zajistit navrácení protiprávní a neslučitelné podpory (Úř. věst. C 272, 15.11.2007, s. 4).

⁽⁵⁴⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-5/89 *Komise v. Německo*, uvedeno v poznámce pod čarou 51, bod 14; rozsudek Soudního dvora ve věci C-169/95 *Španělsko v. Komise* (1997), Sb. rozh. I 135, bod 51; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-169/95 *Unicredito Italiano* (2005), Sb. rozh. I 11137, bod 104.

⁽⁵⁵⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-5/89 *Komise v. Německo*, uvedeno v poznámce pod čarou 50, bod 14; rozsudek Soudního dvora ve věci C-24/95 *Alcan* (1997), Sb. rozh. I 1591, bod 25; a spojené věci C-346/03 a C-529/03 *Atzeni a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 34, bod 64.

⁽⁵⁶⁾ Viz stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 73; a věci 223/85 *RSV v. Komise*, uvedeno v poznámce pod čarou 51, bod 17.

⁽⁵⁷⁾ Spojené věci C-182/03 a C-217/03 *Belgie a Forum 187 v. Komise*, Sb. rozh. 2006, s. I 5479, bod 147.

⁽⁵⁸⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 45, 46 a 55; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-384/07 *Wienstrom*, rozsudek ze dne 11. prosince 2008, zatím nezveřejněno, bod 28.

⁽⁵⁹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, bod 49.

⁽⁶⁰⁾ Rozsudek výslovně potvrzuje povinnost zajistit navrácení podpory uloženou ESD v jeho předchozí judikatuře, viz rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, bod 41.

35. Zatímco po kladném rozhodnutí Komise již vnitrostátní soud nemá podle práva Společenství povinnost nařídit úplné navrácení podpory, ESD výslovně uznává, že povinnost zajistit navrácení podpory může existovat podle vnitrostátního práva ⁽⁶¹⁾. Existuje-li však takováto povinnost zajistit navrácení podpory, není tímto dotčeno právo členského státu následně podporu znovu poskytnout.

36. Jakmile vnitrostátní soud rozhodl, že protiprávní podpora byla vyplacena v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, musí podporu vyčíslit, aby stanovil částku, která má být navracena. Soudu by v tomto ohledu měla napomoci judikatura soudů Společenství týkající se použití čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES a pokyny Komise a rozhodovací praxe. Pokud se vnitrostátní soud při výpočtu výše podpory setká s problémy, může požádat o pomoc Komisi, jak je blíže objasněno v oddíle 3 tohoto oznámení.

2.2.3 Uhrazení úroků

37. Hospodářská výhoda protiprávní podpory není omezena pouze na její nominální částku. Příjemce získává také finanční výhodu vyplývající z předčasného poskytnutí podpory. Příčinou je skutečnost, že pokud by byla podpora oznámena Komisi, k platbě by došlo později (pokud vůbec). Příjemce by si tedy musel příslušné finanční prostředky vypůjčit na kapitálových trzích, včetně úroků s tržními sazbami.

38. Tato nepatřičná časová výhoda je důvodem, proč v případech, kdy navrácení bylo nařízeno Komisí, nařizuje čl. 14 odst. 2 procesního nařízení nejen navrácení nominální částky podpory, nýbrž rovněž vymáhání úroků od data, kdy byla protiprávní podpora dána k dispozici příjemci, do data jejího navrácení. Úroková sazba, která se v této souvislosti použije, je stanovena v nařízení Komise (ES) č. 794/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se provádí nařízení Rady (ES) č. 659/1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES (tzv. prováděcí nařízení) ⁽⁶²⁾.

39. Ve svém rozsudku ve věci „CELF“ ESD upřesnil, že nutnost nahradit finanční výhodu vyplývající z předčasného poskytnutí podpory (dále jen „úrok z protiprávní podpory“) je součástí povinnosti vnitrostátních soudů podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Důvodem pro to je skutečnost, že předčasné poskytnutí protiprávní podpory má přinejmenším za následek, že soutěžitelé podle okolností museli strpět dříve, než museli, účinky případné podpory na hospodářskou soutěž. Příjemce podpory proto získal nepatřičnou výhodu ⁽⁶³⁾.

40. Povinnost vnitrostátních soudů nařídit uhrazení úroků z protiprávní podpory může vzniknout ve dvou různých situacích:

- a) Jak bylo vysvětleno výše, vnitrostátní soud musí v zásadě nařídit úplné navrácení protiprávní podpory podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Je-li tomu tak, je nutno při stanovování celkové částky, jež má být navracena, připočítat k původní částce podpory úroky z protiprávní podpory.

⁽⁶¹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 53 a 55.

⁽⁶²⁾ Úř. věst. L 140, 30.4.2004, s. 1. Co se týká metody stanovování referenčních a diskontních sazeb, viz sdělení Komise o revizi metody stanovování referenčních a diskontních sazeb (Úř. věst. C 14, 19.1.2008, s. 6) (dále jen „sdělení o referenčních sazbách“).

⁽⁶³⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 50 až 52 a 55.

- b) Vnitrostátní soud však musí úroky z protiprávní podpory vymáhat rovněž v situacích, kdy výjimečně neexistuje povinnost nařídit úplné navrácení. Jak potvrdil ESD v případě „CELF“, povinnost vnitrostátního soudu nařídit vymáhání úroků z protiprávní podpory proto existuje i po kladném rozhodnutí Komise ⁽⁶⁴⁾. Tento nápravný prostředek může mít pro možné žalobce zásadní význam v tom smyslu, že umožňuje získat náhradu v případech, kdy již Komise prohlásila podporu za slučitelnou se společným trhem.

41. Ke splnění své povinnosti zajistit uhrazení úroků z protiprávní podpory musí vnitrostátní soudy určit vyšší úroků, jež mají být vyplaceny. V tomto ohledu platí tyto zásady:

- a) Výchozím bodem je nominální částka podpory ⁽⁶⁵⁾.
- b) Při určování použitelné úrokové sazby a metody výpočtu by vnitrostátní soudy měly přihlídnout ke skutečnosti, že úhrada úroků z protiprávní podpory vnitrostátním soudem slouží stejnému účelu jako úhrada úroků požadovaná Komisí podle článku 14 procesního nařízení. Žaloby na úhradu úroků z protiprávní podpory jsou mimoto žalobami podle práva Společenství založenými přímo na čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES ⁽⁶⁶⁾. Na tyto žaloby se proto vztahují zásady ekvivalence a efektivity popsané v bodě 2.4.1 tohoto oznámení.
- c) Aby byla zajištěna koherence s článkem 14 procesního nařízení a respektování principu efektivity, má Komise za to, že metoda výpočtu úroků použitá vnitrostátním soudem nesmí být méně přísná než metoda stanovená v prováděcím nařízení ⁽⁶⁷⁾. Úroky z protiprávní podpory proto musí být vypočteny jako složený úrok a použitá úroková sazba nesmí být nižší než referenční sazba ⁽⁶⁸⁾.
- d) Podle názoru Komise dále ze zásady ekvivalence vyplývá, že pokud je výpočet úrokové sazby podle vnitrostátního práva přísnější, než je stanoveno v prováděcím nařízení, vnitrostátní soud musí použít přísnější vnitrostátní pravidla rovněž u žalob založených na čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES.
- e) Počátečním datem pro výpočet úroků bude vždy datum, kdy byla protiprávní podpora dána k dispozici příjemci. Koncové datum závisí na situaci v době vydání vnitrostátního rozsudku. Pokud Komise již podporu schválila, jak tomu bylo v případě „CELF“, je koncovým datem datum vydání rozhodnutí Komise. V ostatních případech úroky z protiprávní podpory narůstají po celé období trvání protiprávního stavu až do data skutečného navrácení podpory příjemcem. Jak bylo potvrzeno v rozsudku „CELF“, musí být úroky z protiprávní podpory použity rovněž pro období mezi přijetím kladného rozhodnutí Komise a následným zrušením tohoto rozhodnutí soudy Společenství ⁽⁶⁹⁾.

⁽⁶⁴⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 53 a 55.

⁽⁶⁵⁾ Viz odstavce 36. Daně splatné z nominální částky podpory mohou být pro účely vymáhání odečteny, viz rozsudek Soudu ve věci T-459/93 *Siemens v. Commission* (1995), Sb. rozh. II-1675, bod 83.

⁽⁶⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 52 a 55.

⁽⁶⁷⁾ Viz kapitola V prováděcího nařízení.

⁽⁶⁸⁾ Viz poznámka pod čarou 62.

⁽⁶⁹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, bod 69.

42. V případě pochybností může vnitrostátní soud požádat Komisi o podporu podle oddílu 3 tohoto oznámení.

2.2.4 Žaloby o náhradu škody

43. V rámci role, která jim přísluší podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, mohou být vnitrostátní soudy rovněž požádány, aby rozhodly o žalobách o náhradu škody způsobenou protiprávní státní podporou konkurentům příjemce podpory a ostatním třetím stranám⁽⁷⁰⁾. Tyto žaloby o náhradu škody směřují obvykle proti orgánu udělujícímu státní podporu. Pro žalobce mohou být zvláště důležité, neboť narozdíl od žalob zaměřených na pouhé navrácení podpory úspěšné žaloby o náhradu škody poskytují žalobci bezprostřední finanční náhradu za vzniklé ztráty.
44. ESD opakovaně uvedl, že dotčené třetí strany mohou takovéto žaloby o náhradu škody podat podle vnitrostátního práva⁽⁷¹⁾. Tyto žaloby se samozřejmě řídí vnitrostátními právními pravidly. Proto se právní základy uplatňované žalobci v minulosti v rámci EU značně liší.
45. Bez ohledu na možnost požadovat náhradu škody podle vnitrostátního práva má porušení povinnosti pozastavení přímé a závazné důsledky podle práva Společenství. Důvodem je skutečnost, že povinnost pozastavení podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES je přímo použitelným pravidlem práva Společenství, které je závazné pro všechny orgány členských států⁽⁷²⁾. Jak vyplývá z judikatury ESD ve věcech „*Francovich*“⁽⁷³⁾ a „*Brasserie du Pêcheur*“⁽⁷⁴⁾, porušení povinnosti pozastavení může tedy v zásadě vést k žalobám o náhradu škody⁽⁷⁵⁾. Tato judikatura potvrzuje, že členské státy musí nahradit ztrátu a škodu způsobenou jednotlivcům v důsledku porušení práva Společenství, za které členské státy odpovídají⁽⁷⁶⁾. Taková odpovědnost členského státu vznikne, pokud: i) předmětem právní normy, která byla porušena, je přiznat práva jednotlivcům; ii) porušení právní normy je dostatečně závažné; a iii) existuje přímá příčinná souvislost mezi porušením povinnosti členského státu a škodou, která vznikla poškozeným stranám⁽⁷⁷⁾.
46. První požadavek (povinnost podle práva Společenství zaměřená na ochranu individuálních práv) je splněn, pokud došlo k porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. ESD nejen opakovaně potvrdil existenci individuálních práv vyplývajících jednotlivcům z čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, ale zároveň upřesnil, že ochrana těchto individuálních práv přísluší vnitrostátním soudům⁽⁷⁸⁾.

⁽⁷⁰⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 53 a 55, rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 56; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-334/07 *P Commission v. Freistaat Sachsen*, rozsudek ze dne 11. prosince 2008, zatím nezveřejněno, bod 54.

⁽⁷¹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 53 a 55; rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 56; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 75.

⁽⁷²⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci 6/64 *Costa v. E.N.E.L.* (1964), Sb. rozh. 1141; rozsudek Soudního dvora ve věci 120/73 *Lorenz GmbH a ostatní v. Bundesrepublik Deutschland* (1973), Sb. rozh. 1471, bod 8; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 11.

⁽⁷³⁾ Spojené věci C-6/90 a C-9/90 *Francovich a Bonifaci v. Itálie* (1991), Sb. rozh. I-5357.

⁽⁷⁴⁾ Spojené věci C-46/93 a C-48/93 *Brasserie du Pêcheur a Factortame* (1996), Sb. rozh. I-1029.

⁽⁷⁵⁾ Skutečnost, že odpovědnost členského státu porušením pravidel o státní podpoře vzniká přímo na základě práva Společenství, byla potvrzena v rozsudku Soudního dvora ve věci C-173/03 *Traghetti del Mediterraneo v. Itálie* (2006), Sb. rozh. I 5177, bod 41.

⁽⁷⁶⁾ Spojené věci C-6/90 a C-9/90 *Francovich a Bonifaci v. Itálie*, uvedeno v poznámce pod čarou 73, body 31 až 37; a spojené věci C-46/93 a C-48/93 *Brasserie du Pêcheur a Factortame*, uvedeno v poznámce pod čarou 74, bod 31.

⁽⁷⁷⁾ Viz rozsudek Soudního dvora ve věci C-173/03 *Traghetti del Mediterraneo v. Itálie*, uvedeno v poznámce pod čarou 75, bod 45.

⁽⁷⁸⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, body 12 až 14; spojené věci C-261/01 a C-262/01 *Van Calster a Cleeren*, uvedeno v poznámce pod čarou 35, bod 53; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, bod 38.

47. Požadavek dostatečně závažného porušení práva Společenství je v zásadě také splněn, pokud došlo k porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Při rozhodování, zda je porušení práva Společenství dostatečně závažné, klade ESD důraz zejména na rozsah diskreční pravomoci, kterou disponují dotčené orgány⁽⁷⁹⁾. Pokud daný orgán neměl prostor pro uvážení, může postačovat k určení existence dostatečně závažného porušení pouhé porušení práva Společenství⁽⁸⁰⁾. Nicméně pokud jde o čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, nemají orgány členských států možnost uvážení, zda opatření státní podpory neoznámí. Podléhají v zásadě absolutní povinnosti oznámit všechny tyto podpory před jejich provedením. Ačkoliv ESD občas přihlíží k ospravedlnitelnosti dotčeného porušení práva Společenství⁽⁸¹⁾ v případech, kdy se jedná o státní podporu, orgány členského státu nemohou v zásadě tvrdit, že jim povinnost pozastavení nebyla známa. Důvodem je skutečnost, že existuje velký soubor judikatury a pokynů Komise týkajících se použití čl. 87 odst. 1 a čl. 88 odst. 3. V případech pochybností mohou členské státy vždy opatření oznámit Komisi z důvodu právní jistoty⁽⁸²⁾.
48. Požadavek, že porušení práva Společenství musí žalobci způsobit skutečnou a určitou finanční škodu, může být splněn různými způsoby.
49. Žalobce bude často tvrdit, že podpora byla přímo odpovědná za ušlý zisk. Pokud se vnitrostátní soud setká s takovou žalobou, měl by vzít v úvahu tyto aspekty:
- Na základě principů ekvivalence a efektivity⁽⁸³⁾ uplatňujících se v právu Společenství nesmějí ustanovení vnitrostátního práva vylučovat odpovědnost členského ztrátu za ušlý zisk⁽⁸⁴⁾. Podle práva Společenství se může jednat o škodu bez ohledu na to, zda porušení práva způsobilo žalobci zmenšení jeho aktiv nebo mělo za následek, že žalobce svoje aktiva nemohl zvětšit. Pokud vnitrostátní právo vylučuje ušlý zisk z náhrady škody, vnitrostátní soud nesmí takové ustanovení použít pokud se jedná o žaloby o náhradu škody podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES.
 - Určení skutečné výše ušlého zisku bude snazší, jestliže protiprávní podpora umožnila příjemci získat zakázku nebo zvláštní obchodní příležitost oproti žalobci. Vnitrostátní soud může tedy vypočítat příjem, jehož by na základě této zakázky žalobce pravděpodobně dosáhl. V případech, kdy již byla zakázka příjemcem provedena, by vnitrostátní soud přihlédl rovněž ke skutečně dosaženému zisku.
 - Komplexnější posouzení vzniklé škody je nutné, jestliže podpora vedla pouze k celkovému snížení podílu na trhu. Jedním z možných způsobů, jak řešit tyto případy, by mohlo být porovnání skutečného příjmu žalobce (na základě účtu zisků a ztrát) s hypotetickým příjmem, který by mohl získat, pokud by protiprávní podpora nebyla udělena.
 - Mohou nastat případy, kdy škoda, která žalobci vznikla, překračuje ušlý zisk. Tak tomu může být například tehdy, když je v důsledku protiprávní podpory žalobce donucen zanechat podnikání (jako například v důsledku platební neschopnosti).

⁽⁷⁹⁾ Spojené věci C-46/93 a C-48/93 *Brasserie du Pêcheur a Factortame*, uvedeno v poznámce pod čarou 74, bod 55.

⁽⁸⁰⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-278/05 *Robins a ostatní* (2007), Sb. rozh. I 1053, bod 71; rozsudek Soudního dvora ve věci v. Haim (2000), Sb. rozh. 2 I 3735, bod 38; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-5/94 *Hedley Lomas* (1996), Sb. rozh. I -2553, bod 28.

⁽⁸¹⁾ Spojené věci C-46/93 a C-48/93 *Brasserie du Pêcheur a Factortame*, uvedeno v poznámce pod čarou 74, bod 56.

⁽⁸²⁾ Ačkoli porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES je proto obvykle nutno považovat za dostatečně závažná, mohou existovat mimořádné okolnosti, které brání žalobě o náhradu škody. V těchto případech nemusí být požadavek týkající se dostatečně závažného porušení splněn. Viz body 32 a 33.

⁽⁸³⁾ Viz bod 2.4.1.

⁽⁸⁴⁾ Spojené věci C-46/93 a C-48/93 *Brasserie du Pêcheur a Factortame*, uvedeno v poznámce pod čarou 74, body 87 a 90.

50. Možnost požadovat náhradu škody je v zásadě nezávislá na případném souběžném šetření Komise týkajícím se téhož opatření podpory. Takovéto probíhající šetření nezabavuje vnitrostátní soud jeho povinnosti chránit individuální práva podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES⁽⁸⁵⁾. Jelikož žalobce může být schopen prokázat, že mu vznikla ztráta v důsledku předčasného poskytnutí podpory, a zejména v důsledku protiprávní časové výhody příjemce, úspěšné žaloby o náhradu škody nejsou rovněž vyloučeny, pokud v době, kdy vnitrostátní soud rozhoduje o žádosti, již Komise podporu schválila⁽⁸⁶⁾.
51. Vnitrostátní procesněprávní pravidla někdy vnitrostátnímu soudu umožňují vycházet za účelem stanovení skutečné náhrady škody, která má být žalobci přiznána, z přiměřených odhadů. Je-li tomu tak a za předpokladu, že je dodržena zásada efektivity⁽⁸⁷⁾, lze takové odhady rovněž použít ve vztahu k žalobám o náhradu škody podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Takový postup může být užitečným nástrojem pro vnitrostátní soudy, které se potýkají s problémy při výpočtu náhrady škody.
52. Právní podmínky pro žaloby o náhradu škody podle práva Společenství a otázky související s výpočtem náhrady škody mohou být rovněž předmětem žádostí o pomoc adresovaných Komisi podle oddílu 3 tohoto oznámení.

2.2.5 Žaloby o náhradu škody proti příjemci podpory

53. Potenciální žalobci jsou oprávněni podat žaloby o náhradu škody proti orgánu udělujícímu státní podporu. Mohou však existovat případy, kdy žalobce upřednostňuje podání žaloby o náhradu škody přímo proti příjemci.
54. V rozsudku ve věci „SFEI“ se ESD výslovně zabýval otázkou, zda lze podle práva Společenství podat proti příjemci podpory přímé žaloby o náhradu škody. Dospěl k závěru, že vzhledem k tomu, že čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES neukládá příjemci žádnou přímou povinnost, v právu Společenství neexistuje dostatečný základ pro takovéto žaloby⁽⁸⁸⁾.
55. Nicméně tímto není v žádném případě dotčena možnost úspěšné žaloby o náhradu škody proti příjemci podpory na základě hmotněprávních ustanovení vnitrostátního práva. V této souvislosti ESD výslovně odkázal na možnost potenciálních žalobců dovolávat se vnitrostátních pravidel upravujících mimosmluvní odpovědnost⁽⁸⁹⁾.

2.2.6 Předběžná opatření

56. Povinnost vnitrostátních soudů vyvodit z porušení povinnosti pozastavení nezbytné právní důsledky není omezena na konečné rozsudky. V rámci role, kterou plní podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, musí vnitrostátní soudy přijímat rovněž předběžná opatření, je-li to vhodné k ochraně práv jednotlivců⁽⁹⁰⁾ a k zajištění efektivity čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES.

⁽⁸⁵⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 44.

⁽⁸⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 53 a 55.

⁽⁸⁷⁾ Viz bod 2.4.1.

⁽⁸⁸⁾ Věc C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, body 72 až 74.

⁽⁸⁹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 75. V případě, kdy je třeba rozhodnout, který právní řád se použije, se použitelné právo určí podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 40).

⁽⁹⁰⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires a ostatní v. Francie*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 12; rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 52; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 46.

57. Pravomoc vnitrostátních soudů přijímat předběžná opatření může mít pro zúčastněné strany zásadní význam, je-li nutná rychlá náprava. Vzhledem k jejich schopnosti rychle zasáhnout proti protiprávní podpoře, jejich blízkosti a široké paletě dostupných opatření jsou vnitrostátní soudy schopny přijímat předběžná opatření, pokud protiprávní podpora již byla nebo má být vyplacena.
58. Nejjednoznačnějšími případy jsou situace, kdy protiprávní podpora nebyla dosud vyplacena, avšak je tu riziko, že takovéto platby budou provedeny v průběhu řízení před vnitrostátními soudy. V těchto případech může být vnitrostátní soud na základě povinnosti předcházet porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES ⁽⁹¹⁾ povinen vydat předběžný příkaz, který zakazuje proplacení protiprávní podpory, dokud nebude rozhodnuto ve věci samé.
59. Pokud k proplacení protiprávní podpory již došlo, úloha vnitrostátních soudů podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES obvykle vyžaduje, aby nařídily úplné navrácení (včetně úroků z protiprávní podpory). Z důvodu principu efektivity ⁽⁹²⁾ nemůže vnitrostátní soud odkládat toto rozhodnutí neoprávněnými průtahy v řízení. Takové průtahy by nejen poškodily individuální práva, která jsou chráněna podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, ale i přímo zvýšily narušení hospodářské soutěže vyplývající z protiprávně poskytnuté podpory.
60. Nicméně i přes tuto obecnou povinnost mohou existovat okolnosti, v jejichž důsledku je vydání konečného rozhodnutí vnitrostátním soudem opožděno. V těchto případech je vnitrostátní soud v souladu s povinností chránit individuální práva podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES povinen použít všech předběžných opatření, které má k dispozici podle vnitrostátních procesněprávních předpisů, aby alespoň předběžně ukončil protisoutěžní účinky podpory („předběžné navrácení podpory“) ⁽⁹³⁾. Použití národních procesněprávních pravidel v těchto případech podléhá požadavkům ekvivalence a efektivity ⁽⁹⁴⁾.
61. Pokud se na základě judikatury soudů Společenství a praxe Komise došel soudce vnitrostátního soudu k prvotnímu důvodnému přesvědčení, že dané opatření zahrnuje protiprávní státní podporu, bude podle názoru Komise a při respektování vnitrostátních procesněprávních předpisů nejvhodnější cestou nápravy nařídit, aby protiprávní podpora a úroky z ní, odpovídající období nezákonnosti, byly uloženy na vázaném účtu do doby, než bude rozhodnuto ve věci samé. Ve svém konečném rozsudku poté vnitrostátní soud nařídí, aby byly finanční prostředky na vázaném účtu vráceny orgánu udělovajícímu státní podporu, je-li potvrzena její protiprávnost, nebo nařídí, aby byly finanční prostředky uvolněny příjemci.
62. Předběžné navrácení podpory může být rovněž velmi účinným nástrojem v případech, kdy vnitrostátní soudní řízení probíhá souběžně s šetřením Komise ⁽⁹⁵⁾. Probíhající šetření Komise nezabavuje vnitrostátní soud jeho povinnosti chránit individuální práva podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES ⁽⁹⁶⁾. Vnitrostátní soud proto nemůže jednoduše přerušit vlastní řízení, dokud Komise nerozhodne, a ponechat mezitím práva žalobce podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES bez ochrany. Pokud chce vnitrostátní soud před vydáním konečného a neodvolatelného inkasního příkazu vyčkat výsledku posouzení slučitelnosti ze strany Komise, měl by proto přijmout vhodná předběžná opatření. I v tomto případě se zdá být vhodným prostředkem nápravy příkaz vložit finanční prostředky na vázaný účet. V případech, kdy

⁽⁹¹⁾ Viz bod 2.2.1.

⁽⁹²⁾ Viz bod 2.4.1.

⁽⁹³⁾ Viz rovněž rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 52; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 46.

⁽⁹⁴⁾ Viz bod 2.4.1.

⁽⁹⁵⁾ Viz bod 2.3.1 pro uplatňování předběžných opatření v případech vymáhání.

⁽⁹⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-39/94 *SFEI a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 44.

- a) Komise prohlásí podporu za neslučitelnou se společným trhem, vnitrostátní soud nařídí, aby byly finanční prostředky na vázaném účtu vráceny orgánu udělujícímu státní podporu (nominální hodnota podpory zvýšená o úroky z protiprávní podpory).
- b) Komise prohlásí podporu za slučitelnou se společným trhem, vnitrostátní soud je zproštěn povinností, která mu plyne z práva Společenství nařídít úplné navrácení podpory⁽⁹⁷⁾. Soud proto může, aniž jsou dotčena ustanovení vnitrostátního práva,⁽⁹⁸⁾ nařídít, aby byla vlastní částka podpory uvolněna příjemci. Jak je však popsáno v bodě 2.2.3 tohoto oznámení, vnitrostátní soud má nadále podle práva Společenství povinnost nařídít uhrazení úroků z protiprávní podpory⁽⁹⁹⁾. Tyto úroky z protiprávní podpory musí být proto uhrazeny orgánu udělujícímu státní podporu.

2.3 Úloha vnitrostátních soudů při provádění záporných rozhodnutí Komise nařizujících navrácení podpory

63. Vnitrostátní soudy mohou rovněž řešit žádosti týkající se státní podpory, jejíž navrácení již Komise nařídila. Ačkoli ve většině případů se bude jednat o žaloby na zrušení vnitrostátního inkasního příkazu, třetí strany mohou rovněž podat proti vnitrostátním orgánům žalobu o náhradu škody z důvodu, že tyto orgány neprovedly výkon rozhodnutí Komise o navrácení.

2.3.1 Zpochybnění platnosti vnitrostátního inkasního příkazu

64. Podle čl. 14 odst. 3 procesního nařízení musí členské státy provést rozhodnutí o navrácení bezodkladně. K navrácení dojde v souladu s postupy vnitrostátního práva za předpokladu, že umožňují okamžitý a účinný výkon rozhodnutí o navrácení. Pokud okamžitému a/nebo účinnému navrácení brání vnitrostátní procesněprávní ustanovení, vnitrostátní soud nesmí toto ustanovení použít⁽¹⁰⁰⁾.
65. Platnost inkasních příkazů vydaných vnitrostátními orgány k provedení rozhodnutí Komise o navrácení je někdy napadena u vnitrostátního soudu. Pravidla upravující tyto žaloby jsou podrobně uvedena v Oznámení Komise z roku 2007 o navrácení podpory⁽¹⁰¹⁾, jehož hlavní zásady jsou shrnuty v tomto oddíle.
66. Žalobami u vnitrostátních soudů nelze zejména napadnout platnost příslušného rozhodnutí Komise, pokud žalobce mohl toto rozhodnutí napadnout přímo u soudů Společenství⁽¹⁰²⁾. To rovněž znamená, že byla-li možná žaloba podle článku 230 Smlouvy o ES, vnitrostátní soud nemůže odložit výkon rozhodnutí o navrácení z důvodů týkajících se platnosti rozhodnutí Komise⁽¹⁰³⁾.
67. Pokud není zřejmé, zda žalobce může podat žalobu na zrušení podle článku 230 Smlouvy o ES (například tehdy, když opatření bylo režimem podpory s širokým rozsahem, u něhož žalobce nebyl schopen prokázat, že se ho osobně dotýká), vnitrostátní soud musí v zásadě poskytnout právní ochranu. Avšak i za těchto okolností musí vnitrostátní soudce požádat o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 234 Smlouvy o ES, pokud se vnitrostátní žaloba týká platnosti a zákonnosti rozhodnutí Komise⁽¹⁰⁴⁾.

⁽⁹⁷⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 46 a 55.

⁽⁹⁸⁾ Viz bod 35.

⁽⁹⁹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-199/06 *CELF a Ministre de la Culture et de la Communication*, uvedeno v poznámce pod čarou 36, body 52 a 55.

⁽¹⁰⁰⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-232/05 *Komise v. Francie*, („*Scott*“), uvedeno v poznámce pod čarou 34, body 49 až 53.

⁽¹⁰¹⁾ Oznámení Komise – Cesta k účinnému provádění rozhodnutí Komise, jimiž se členskými státy nařizuje zajistit navrácení protiprávní a neslučitelné podpory uvedené v poznámce pod čarou 53, body 55 až 59.

⁽¹⁰²⁾ Viz odkazy uvedené v poznámce pod čarou 34.

⁽¹⁰³⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-232/05 *Komise v. Francie*, („*Scott*“), uvedeno v poznámce pod čarou 34, body 59 až 60.

⁽¹⁰⁴⁾ Viz rozsudek Soudního dvora ve věci C-119/05 *Lucchini*, uvedeno v poznámce pod čarou 32, bod 53.

68. Přijetí předběžných opatření v těchto případech podléhá velmi přísným právním požadavkům vymezeným v judikatuře ve věcech „Zuckerfabrik“⁽¹⁰⁵⁾ a „Atlanta“⁽¹⁰⁶⁾: vnitrostátní soud může pozastavit inkasní příkazy pouze za následujících podmínek: i) soud má vážné pochybnosti pokud jde o platnost aktu Společenství. Není-li platnost sporného aktu již projednávána u ESD, musí vnitrostátní soud postoupit otázku ESD; ii) existuje naléhavá potřeba v tom smyslu, že předběžné zproštění je nutné, aby se zabránilo podstatné a nenapravitelné újmě způsobené straně, která usiluje o opatření, a iii) soud musí náležitě zohlednit zájem Společenství. Při posouzení všech těchto podmínek musí vnitrostátní soud respektovat případné rozhodnutí soudů Společenství o zákonnosti rozhodnutí Komise nebo o žádostech o předběžné opatření na úrovni Společenství⁽¹⁰⁷⁾.

2.3.2 Náhrada škody za neprovedení výkonu rozhodnutí o navrácení

69. Stejně jako porušení povinnosti pozastavení může i neprovedení výkonu rozhodnutí Komise o navrácení podpory podle článku 14 procesního nařízení orgány členského státu vést k žalobám o náhradu škody podle judikatury ve věcech „Francovich“ a „Brasserie du Pêcheur“⁽¹⁰⁸⁾. Komise má za tom, že projednávání takovýchto žalob o náhradu škody odráží výše stanovené zásady týkající se porušení povinnosti pozastavení⁽¹⁰⁹⁾. Důvodem je skutečnost, že i) povinnost členského státu zajistit navrácení podpory má chránit stejná individuální práva jako v případě povinnosti pozastavení a ii) rozhodnutí Komise o navrácení neopouštějící vnitrostátním orgánům žádný prostor pro uvážení; porušení povinnosti zajistit navrácení podpory je proto v zásadě nutno považovat za dostatečně závažné. Úspěch žaloby o náhradu škody napadající neprovedení výkonu rozhodnutí Komise o navrácení proto bude opět záviset na tom, zda může žalobce prokázat, že ztrátu utrpěl přímo v důsledku opožděného navrácení⁽¹¹⁰⁾.

2.4 Procesní pravidla a aktivní legitimace u vnitrostátních soudů

2.4.1 Obecné zásady

70. Jak bylo vysvětleno výše, vnitrostátní soudy jsou povinny dbát na respektování povinnosti pozastavení a chránit práva jednotlivců ve vztahu k protiprávní státní podpoře. Na tato řízení se v zásadě vztahují vnitrostátní procesněprávní pravidla⁽¹¹¹⁾. Nicméně v souladu s obecnými zásadami práva Společenství podléhá použití ustanovení vnitrostátního práva v těchto případech dvěma základním podmínkám:

- a) vnitrostátní procesněprávní pravidla vztahující se na žaloby podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES nesmí být méně příznivá než ta, která upravují žaloby podle vnitrostátního práva (zásada ekvivalence)⁽¹¹²⁾; a
- b) vnitrostátní procesněprávní pravidla nesmí nadměrně ztěžovat nebo prakticky znemožňovat výkon práv přiznaných právním řádem Společenství (zásada efektivity)⁽¹¹³⁾.

⁽¹⁰⁵⁾ Spojené věci C-143/88 a C-92/89 *Zuckerfabrik Süderdithmarschen a Zuckerfabrik Soest v. Hauptzollamt Itzehoe a Hauptzollamt Paderborn*, Sb. rozh. 1991, s. I-415, bod 33.

⁽¹⁰⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-465/93 *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft a ostatní v. Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft* (1995), Sb. rozh. I-3761, bod 51.

⁽¹⁰⁷⁾ Další pokyny viz Oznámení o navrácení podpory z roku 2007, bod 53.

⁽¹⁰⁸⁾ Viz odkazy uvedené v poznámce pod čarou 77.

⁽¹⁰⁹⁾ Viz ooddí 2.2.4.

⁽¹¹⁰⁾ Viz body 48 až 51.

⁽¹¹¹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 45; a rozsudek Soudního dvora ve věci C-526/04 *Laboratoires Boiron* (2006), Sb. rozh. I-7529, bod 51.

⁽¹¹²⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 45; spojené věci C-392/04 a C-422/04, *i-21 Germany* (2006), Sb. rozh. I-8559, bod 57; a rozsudek Soudního dvora ve věci 33/76 *Rewe* (1976), Sb. rozh. 1989 bod 5.

⁽¹¹³⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 45; rozsudek Soudního dvora ve věci C-174/02 *Streekgewest* (2005), Sb. rozh. I 85, bod 18; a rozsudek Soudního dvora ve věci 33/76 *Rewe*, uvedeno v poznámce pod čarou 111, bod 5.

71. Vzhledem k nadřazenosti práva Společenství nesmí vnitrostátní soudy použít vnitrostátní procesně-právní pravidla, pokud by se jejich uplatněním porušily zásady uvedené v bodu 70 ⁽¹¹⁴⁾.

2.4.2 Aktivní legitimace k podání žaloby

72. Zásada efektivitivy má přímý dopad na postavení možných žalobců před vnitrostátními soudy podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. V tomto ohledu právo Společenství vyžaduje, aby vnitrostátní pravidla týkající se aktivní legitimace k podání žaloby nenarušovala právo na účinnou soudní ochranu ⁽¹¹⁵⁾. Vnitrostátní pravidla proto nemohou omezovat aktivní legitimaci k podání žaloby pouze na konkurenty příjemce ⁽¹¹⁶⁾. Třetí strany, které nejsou dotčeny narušením hospodářské soutěže vyplývajícím z opatření podpory, mohou mít rovněž dostatečný právní zájem jiného druhu (jako bylo uznáno v daňových věcech) na zahájení řízení u vnitrostátního soudu ⁽¹¹⁷⁾.

2.4.3 Otázky aktivní legitimace v daňových věcech

73. Judikatura citovaná v bodě 72 je zvlášť důležitá pro státní podporu udělenou ve formě osvobození od daně nebo jiných finančních závazků. V těchto případech není neobvyklé, že osoby, které nemají prospěch ze stejného osvobození, napadly vlastní daňové zatížení na základě čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES ⁽¹¹⁸⁾.

74. Avšak na základě judikatury soudů Společenství se mohou daňoví poplatníci, kteří jsou třetí stranou, dovolávat povinnosti pozastavení pouze v případě, kdy jejich vlastní odvod daní tvoří nedílnou součást protiprávního opatření státní podpory ⁽¹¹⁹⁾. Tak tomu je tehdy, jsou-li podle příslušných vnitrostátních pravidel daňové příjmy vyhrazeny výlučně na financování protiprávní státní podpory a mají přímý dopad na částku státní podpory, která je poskytnuta v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES ⁽¹²⁰⁾.

75. Pokud byly uděleny výjimky ze všeobecných daní, nejsou výše uvedená kritéria obvykle splněna. Obecně platí, že podnik, který je povinen platit tyto daně, nemůže namítat, že osvobození jiného subjektu od daně je protiprávní podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES ⁽¹²¹⁾. Z ustálené judikatury rovněž vyplývá, že v případě porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES není vhodným prostředkem nápravy rozšíření protiprávního osvobození od daně na žalobce. Takové opatření by neodstranilo účinky protiprávní podpory narušující hospodářskou soutěž, nýbrž by je naopak posílilo ⁽¹²²⁾.

2.4.4 Shromažďování důkazů

76. Zásada efektivitivy může rovněž ovlivnit proces shromažďování důkazů. Jestliže například důkazní břemeno týkající se konkrétního nároku žalobci znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje doložit žalobu (například tehdy, když nevlastní potřebné písemné doklady), musí vnitrostátní soud použít veškeré dostupné prostředky podle vnitrostátního procesního práva, aby umožnil žalobci přístup k těmto důkazům. To může zahrnovat, pokud tak stanoví vnitrostátní právo, povinnost vnitrostátního soudu nařídit žalované nebo třetí straně, aby žalobci zpřístupnila potřebné dokumenty ⁽¹²³⁾.

⁽¹¹⁴⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci 106/77 *Amministrazione delle finanze dello Stato v Simmenthal* (1978), Sb. rozh. 629, body 21 a 24.

⁽¹¹⁵⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-174/02 *Streekgewest*, uvedeno v poznámce pod čarou 113, bod 18.

⁽¹¹⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-174/02 *Streekgewest*, uvedeno v poznámce pod čarou 113, body 14 až 21.

⁽¹¹⁷⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-174/02 *Streekgewest*, uvedeno v poznámce pod čarou 113, bod 19.

⁽¹¹⁸⁾ Viz statistické údaje v bodu 3. Uložení mimořádné daňové zátěže na určitá odvětví nebo výrobce může rovněž představovat státní podporu ve prospěch ostatních společností, rozsudek Soudního dvora ve věci C-487/06 *P British Aggregates Association v. Commission*, rozsudek ze dne 22. prosince 2008, dosud nezveřejněn, body 81 až 86.

⁽¹¹⁹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-174/02 *Streekgewest*, uvedeno v poznámce pod čarou 113, bod 19.

⁽¹²⁰⁾ Spojené věci C-393/04 a C-41/05 *Air Liquide*, uvedeno v poznámce pod čarou 13, bod 46; spojené věci C-266/04 až C-270/04, C-276/04 a C-321/04 až C-325/04, *Casino France a ostatní* (2005), Sb. rozh. I 9481, bod 40; a rozsudek Soudního dvora ve věci *Streekgewest*, C-174/02, uvedeno v poznámce pod čarou 113, bod 26.

⁽¹²¹⁾ Spojené věci C-393/04 a C-41/05, *Air Liquide*, uvedeno v poznámce pod čarou 13, bod 48; spojené věci C-266/04 až C-270/04, C-276/04 a C-321/04 až C-325/04, *Casino France a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 120, body 43 a 44.

⁽¹²²⁾ Spojené věci C-393/04 a C-41/05 *Air Liquide*, uvedeno v poznámce pod čarou 13, bod 45.

⁽¹²³⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-526/04 *Laboratoires Boiron*, uvedeno v poznámce pod čarou 111, body 55 a 57.

3. POMOC POSKYTOVANÁ KOMISÍ VNITROSTÁTNÍM SOUDŮM

77. Podle článku 10 Smlouvy o ES mají orgány Společenství a členské státy vzájemnou povinnost loajální spolupráce v zájmu dosažení cílů Smlouvy o ES. Z článku 10 Smlouvy o ES tedy vyplývá, že Komise musí být vnitrostátním soudům nápomocna při provádění práva Společenství⁽¹²⁴⁾. Vnitrostátní soudy mohou být naopak povinny napomáhat Komisi při plnění jejích úkolů⁽¹²⁵⁾.
78. Vzhledem ke klíčové úloze, kterou vnitrostátní soudy hrají při dohledu nad respektováním pravidel v oblasti státní podpory, je Komise odhodlána napomáhat vnitrostátním soudům, pokud tyto považují takovouto pomoc za nezbytnou pro rozhodnutí v projednávaném případě. Již Oznámení o spolupráci z roku 1995 vnitrostátním soudům poskytlo možnost požádat Komisi o pomoc, nicméně tato možnost nebyla vnitrostátními soudy pravidelně využívána. Komise se proto chce znovu pokusit o navázání užší spolupráce s vnitrostátními soudy poskytnutím praktičtějšího a uživatelsky přístupnějšího podpůrného mechanismu. Přitom čerpá inspiraci z Oznámení o spolupráci v antitrustových věcech⁽¹²⁶⁾.
79. Podpora Komise pro vnitrostátní soudy může mít dvě různé podoby:
- a) Vnitrostátní soud může Komisi požádat o předání příslušných informací, které má Komise k dispozici (viz bod 3.1 tohoto oznámení).
 - b) Vnitrostátní soud si může vyžádat stanovisko Komise ohledně uplatňování pravidel státní podpory (viz bod 3.2 tohoto oznámení).
80. Při poskytování podpory vnitrostátním soudům musí Komise dodržovat svou povinnost zachovat profesní tajemství a chránit své vlastní fungování a nezávislost⁽¹²⁷⁾. Při plnění své povinnosti podle článku 10 Smlouvy ES vůči vnitrostátním soudům musí proto Komise zůstat neutrální a objektivní. Jelikož je pomoc Komise pro vnitrostátní soudy součástí její povinnosti hájit veřejný zájem, Komise nemá v úmyslu sloužit soukromým zájmům stran zapojených do případů projednávaných vnitrostátním soudem. Komise proto nevyslechne žádnou ze stran vnitrostátního řízení, pokud jde o její pomoc poskytnutou vnitrostátnímu soudu.
81. Pomoc poskytnutá vnitrostátním soudům podle tohoto oznámení je dobrovolná a není jí dotčena možnost nebo povinnost⁽¹²⁸⁾ vnitrostátního soudu požádat ESD o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci výkladu nebo platnosti práva Společenství podle článku 234 Smlouvy o ES.

3.1 Předávání informací vnitrostátním soudům

82. Povinnost Komise napomáhat vnitrostátním soudům při uplatňování pravidel státní podpory zahrnuje povinnost předat příslušné informace, které má Komise k dispozici, vnitrostátním soudům⁽¹²⁹⁾.

⁽¹²⁴⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci *SFEI a ostatní*, C-39/94, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 50; Usnesení ze dne 13. července 1990 ve věci C-2/88 *Imm., Zwartveld a ostatní*, Sb. rozh. 1990, s. I 3365, body 16 až 22; a rozsudek Soudního dvora ve věci *Delimitis v. Henninger Bräu*, C-234/89, Sb. rozh. 1991, s. I 935, bod 53.

⁽¹²⁵⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Roquette Frères*, C-94/00, Sb. rozh. 2002, s. I 9011, bod 31.

⁽¹²⁶⁾ Oznámení Komise o spolupráci mezi Komisí a soudy členských států EU při používání článků 81 a 82 Smlouvy o ES (Úř. věst. C 101, 27.4.2004, s. 54), body 15 až 30.

⁽¹²⁷⁾ Usnesení ze dne 6. prosince 1990 ve věci C-2/88 *Imm., Zwartveld a ostatní*, Sb. rozh. 1990, s. I-4405, body 10 a 11, a rozsudek Soudu ve věci T-353/94 *Postbank v. Komise*, Sb. rozh. 1996, s. II 921, bod 93.

⁽¹²⁸⁾ Na základě článku 234 Smlouvy o ES je vnitrostátní soud, proti jehož rozhodnutí není přípustný opravný prostředek, za určitých okolností povinen požádat ESD o rozhodnutí o předběžné otázce.

⁽¹²⁹⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci *SFEI a ostatní*, C-39/94, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 50; usnesení ze dne 13. července 1990 ve věci C-2/88 *Imm., Zwartveld a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 127, body 17 až 22; rozsudek Soudního dvora ve věci *Delimitis v. Henninger Bräu*, C-234/89, uvedeno v poznámce pod čarou 124, bod 53; a rozsudek Soudu ve věci *Postbank v. Komise*, T-353/94, uvedeno v poznámce pod čarou 127, body 64 a 65.

83. Vnitrostátní soud může mimo jiné Komisi požádat o tyto druhy informací:

- a) Informace týkající se probíhajících řízení zahájených Komisí to může mimo jiné zahrnovat informace o tom, zda Komise zahájila řízení týkající se konkrétního opatření podpory, zda bylo určité opatření podpory řádně oznámeno v souladu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, zda Komise zahájila formální vyšetřovací řízení a zda již Komise vydala rozhodnutí⁽¹³⁰⁾. Nebylo-li rozhodnutí dosud vydáno, může vnitrostátní soud Komisi požádat, aby mu sdělila, kdy bude rozhodnutí pravděpodobně přijato.
- b) Vnitrostátní soudy mohou mimoto Komisi požádat o předání dokumentů, které má k dispozici. Může se jednat zejména o kopie stávajících rozhodnutí Komise, pokud tato rozhodnutí nebyla dosud zveřejněna na internetových stránkách Komise, faktické údaje, statistické údaje, studie trhu a ekonomické analýzy.

84. S cílem zajistit efektivní spolupráci s vnitrostátními soudy budou žádosti o informace vyřizovány co nejrychleji. Komise bude usilovat o to, aby vnitrostátnímu soudu poskytla požadované informace do jednoho měsíce ode dne data žádosti. Jestliže Komise potřebuje požádat vnitrostátní soud o bližší vysvětlení, tato jednoměsíční lhůta začíná běžet od okamžiku, kdy bylo vysvětlení obdrženo. Pokud Komise musí konzultovat třetí strany, které jsou přímo dotčeny předáním informací, jednoměsíční lhůta začíná běžet od ukončení těchto konzultací. Tak tomu může být například u určitých druhů informací poskytnutých soukromou osobou⁽¹³¹⁾ nebo jsou-li informace poskytnuté jedním členským státem požadovány soudem v jiném členském státě.

85. Při předávání informací vnitrostátním soudům musí Komise zachovat záruky poskytnuté fyzickým a právnickým osobám podle článku 287 Smlouvy o ES⁽¹³²⁾. Článek 287 Smlouvy o ES brání členům, úředníkům a ostatním zaměstnancům Komise vyzrazovat informace, na něž se vztahuje povinnost zachování profesního tajemství. To se může týkat důvěrných informací a obchodního tajemství.

86. Články 10 a 287 Smlouvy o ES neznamenají pro Komisi absolutní zákaz předávat vnitrostátním soudům informace, na něž se vztahuje profesní tajemství. Jak potvrdily soudy Společenství, povinnost loajální spolupráce vyžaduje, aby Komise poskytla vnitrostátnímu soudu jakékoli informace, které tento soud může požadovat⁽¹³³⁾. To zahrnuje rovněž informace, na něž se vztahuje povinnost zachování profesního tajemství.

87. Pokud Komise hodlá poskytnout vnitrostátnímu soudu informace podléhající profesnímu tajemství, upozorní soud na svou povinnost podle článku 287 Smlouvy o ES. Dotáže se vnitrostátního soudu, zda může zaručit a zaručí ochranu těchto důvěrných informací a obchodního tajemství. Nemůže-li vnitrostátní soud takovouto záruku poskytnout, Komise dotyčné informace nepředá⁽¹³⁴⁾. Jestliže však vnitrostátní soud takovouto záruku poskytne, Komise požadované informace předá.

⁽¹³⁰⁾ Po doručení těchto informací může vnitrostátní soud požádat o pravidelné informování o stavu věci.

⁽¹³¹⁾ Rozsudek Soudu ve věci *Postbank v. Komise*, T-353/94, uvedeno v poznámce pod čarou 127, bod 91.

⁽¹³²⁾ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Delimitis v. Henninger Bräu*, C-234/89, uvedeno v poznámce pod čarou 124, bod 53; a rozsudek Soudu ve věci *Postbank v. Komise*, T-353/94, uvedeno v poznámce pod čarou 127, bod 90.

⁽¹³³⁾ Rozsudek Soudu ve věci *Postbank v. Komise*, T-353/94, uvedeno v poznámce pod čarou 127, bod 64; a usnesení ze dne 13. července 1990 ve věci C-2/88 *Imm., Zwartveld a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 127, body 16 až 22.

⁽¹³⁴⁾ Rozsudek Soudu ve věci *Postbank v. Komise*, T-353/94, uvedeno v poznámce pod čarou 127, bod 93; a usnesení ze dne 6. prosince 1990 ve věci C-2/88 *Imm., Zwartveld a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 127, body 10 a 11.

88. Existují další případy, kdy Komise nemůže poskytnout informace vnitrostátnímu soudu. Komise může zejména odmítnout předat vnitrostátnímu soudu informace tehdy, pokud by takové poskytnutí informací zasahovalo do fungování a nezávislosti Společenství. Tak by tomu bylo v případě, pokud by zveřejnění ohrozilo plnění úkolů svěřených Komisi⁽¹³⁵⁾ (například informace týkající se vnitřního rozhodovacího procesu Komise).

3.2 Stanoviska k otázkám týkajícím se uplatňování pravidel státní podpory

89. Jestliže musí vnitrostátní soud použít pravidla státní podpory na případ, který projednává, musí respektovat všechna pravidla Společenství použitelná v oblasti státní podpory, stejně jako stávající judikaturu soudů Společenství. Vnitrostátnímu soudu může rovněž sloužit jako vodítko rozhodovací praxe Komise a oznámení a pokyny týkající se uplatňování pravidel státní podpory, vydané Komisí. Mohou však nastat okolnosti, za nichž výše uvedené nástroje neposkytují vnitrostátnímu soudu dostatečné vodítko k projednávaným otázkám. Vzhledem k povinnostem podle článku 10 Smlouvy o ES a s ohledem na důležitou a složitou úlohu, kterou vnitrostátní soudy hrají ve vymáhání pravidel státní podpory, dává proto Komise vnitrostátním soudům možnost vyžádat si stanovisko Komise k příslušným otázkám týkajícím se uplatňování pravidel státní podpory⁽¹³⁶⁾.
90. Taková stanoviska Komise se mohou v zásadě týkat všech ekonomických, skutkových a právních otázek, jež vyvstanou v kontextu vnitrostátních řízení⁽¹³⁷⁾. Otázky týkající se výkladu práva Společenství mohou vést samozřejmě rovněž k tomu, že vnitrostátní soud požádá ESD o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 234 Smlouvy o ES. Pokud podle vnitrostátního práva není proti rozhodnutí soudu přípustný další opravný prostředek, je předložení věci k rozhodnutí o předběžné otázce v zásadě povinné⁽¹³⁸⁾.
91. Možný předmět stanovisek Komise se může týkat mimo jiné těchto otázek:
- a) Zda se určité opatření považuje za státní podporu ve smyslu článku 87 Smlouvy o ES, a pokud tomu tak je, jak má být vypočtena přesná výše podpory. Tato stanoviska se mohou týkat jednotlivých kritérií podle článku 87 Smlouvy o ES (tedy existence výhody poskytnuté členským státem nebo ze státních prostředků, možného narušení hospodářské soutěže a ovlivnění obchodu mezi členskými státy).
 - b) Zda určité opatření podpory splňuje určitý požadavek nařízení o blokových výjimkách, takže není nutné jednotlivé oznámení a nepoužije se povinnost pozastavení podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES.
 - c) Zda určité opatření podpory spadá do zvláštního režimu podpory, který byl oznámen a schválen Komisí, nebo zda se považuje jinak za existující podporu. Rovněž v těchto případech se nepoužije povinnost pozastavení podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES.

⁽¹³⁵⁾ Usnesení ze dne 6. prosince 1990 ve věci C-2/88 *Imm., Zwartveld a ostatní*, uvedeno v poznámce pod čarou 127, bod 11; rozsudek Soudního dvora ve věci *Ferring*, C-275/00, Sb. rozh. 2002. s. I 10943, bod 49; a rozsudek Soudu ve věci *Postbank v. Komise*, T-353/94, uvedeno v poznámce pod čarou 127, bod 93.

⁽¹³⁶⁾ Viz rozsudek Soudního dvora ve věci *SFEI a ostatní*, C-39/94, uvedeno v poznámce pod čarou 8, bod 50.

⁽¹³⁷⁾ Avšak viz bod 92.

⁽¹³⁸⁾ Pokud výklad práva ES může být jasně dovozen z existující judikatury nebo pokud nenechává prostor pro důvodné pochybnosti, není soud, proti jehož rozhodnutí není podle vnitrostátního práva přípustný opravný prostředek, povinen předložit věc Soudnímu dvoru k rozhodnutí o předběžné otázce, ačkoliv má možnost tak učinit. Viz rozsudek Soudního dvora ve věci 283/81 *Cilfit a ostatní* (1982), Sb. rozh. 3415, body 14 až 20; a spojené věci C-428/06 až C-434/06 *Unión General de Trabajadores de la Rioja* (2008), Sb. rozh. I 0000, rozsudek ze dne 11. září 2008, dosud nezveřejněn, body 42 a 43.

- d) Zda existují mimořádné okolnosti (obdobné těm popsaným v rozsudku ESD ve věci „SFEI“⁽¹³⁹⁾), které by vnitrostátnímu soudu bránily v nařízení úplného navrácení podpory podle práva Společenství.
- e) Pokud vnitrostátní soud musí nařídit uhrazení úroků, může Komisi požádat o pomoc, co se týká výpočtu úroků a úrokové sazby, která se má použít.
- f) Právní podmínky žalob o náhradu škody podle práva Společenství a otázky týkající se výpočtu vzniklé škody.
92. Jak bylo uvedeno v bodu 20, posouzení slučitelnosti opatření podpory se společným trhem podle čl. 87 odst. 2 a 3 Smlouvy o ES patří do výlučné pravomoci Komise. Vnitrostátním soudům nepřisluší posuzovat slučitelnost opatření podpory. Komise tedy nemůže vydávat stanoviska ohledně slučitelnosti, nebrání to však vnitrostátnímu soudu, aby si vyžádal procesní informace o tom, zda již Komise zahájila posuzování slučitelnosti určitého opatření podpory (nebo zda to má v úmyslu), a pokud tomu tak je, kdy bude rozhodnutí pravděpodobně přijato⁽¹⁴⁰⁾.
93. Při vydávání stanoviska se Komise omezí na poskytnutí požadovaných věcných informací nebo hospodářského či právního objasnění vnitrostátnímu soudu, aniž by posuzovala meritum případu projednávaného vnitrostátním soudem. Narozdíl od závazného výkladu práva Společenství soudy Společenství není stanovisko Komise pro vnitrostátní soud právně závazné.
94. V zájmu zajištění co nejúčinnější spolupráce s vnitrostátními soudy, budou žádosti o stanoviska Komise zpracovávány co nejrychleji. Komise bude usilovat o to, aby vnitrostátnímu soudu poskytla požadované stanovisko do čtyř měsíců ode dne data žádosti. Jestliže Komise potřebuje požádat vnitrostátní soud o bližší vysvětlení týkající se jeho žádosti, tato čtyřměsíční lhůta začíná běžet od okamžiku, kdy bylo vysvětlení obdrženo.
95. V této souvislosti je však nutno poznamenat, že obecná povinnost vnitrostátních soudů chránit individuální práva podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES platí rovněž během doby, kdy Komise připravuje požadované stanovisko. Důvodem je, jak bylo objasněno v odstavci 62, skutečnost, že povinnost vnitrostátního soudu chránit individuální práva podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES platí bez ohledu na to, zda se dosud očekává výrok Komise či nikoli⁽¹⁴¹⁾.
96. Jak již bylo uvedeno v odstavci 80 tohoto oznámení, Komise nevyslechne strany před vydáním svého stanoviska vnitrostátnímu soudu. Zohlednění stanoviska Komise ve vnitrostátním řízení podléhá příslušným vnitrostátním procesněprávním pravidlům, která musí respektovat obecné zásady práva Společenství.

⁽¹³⁹⁾ Viz odkazy uvedené v poznámce pod čarou 51.

⁽¹⁴⁰⁾ Viz odstavec 83.

⁽¹⁴¹⁾ To může zahrnovat rovněž předběžná opatření uvedená v oddílu 2.2.6.

3.3 Praktické otázky

97. S cílem dále přispět k účinnější spolupráci a komunikaci mezi Komisí a vnitrostátními soudy se Komise rozhodla zřídit jednotné kontaktní místo, na něž mohou vnitrostátní soudy směřovat veškeré žádosti o podporu Komise podle bodů 3.1 a 3.2 tohoto oznámení a jakékoli jiné písemné nebo ústní dotazy týkající se politiky státní podpory, které se mohou objevit v jejich každodenní práci.

European Commission
Secretariat General
B-1049 Brussels
Belgie
Telefon: +32 229 76271
Fax: +32 229 98330
E-mail: ec-amicus-state-aid@ec.europa.eu

98. Komise zveřejní shrnutí týkající se její spolupráce s vnitrostátními orgány podle tohoto oznámení ve své výroční zprávě o politice hospodářské soutěže. Svá stanoviska a připomínky může rovněž zpřístupnit na svých internetových stránkách.

4. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

99. Toto oznámení je vydáno s cílem napomoci vnitrostátním soudům při uplatňování pravidel státní podpory. Nezavazuje vnitrostátní soudy, ani neomezuje jejich nezávislost. Oznámení se nedotýká práv a povinností členských států a fyzických a právnických osob podle práva Společenství.
100. Toto oznámení nahrazuje Oznámení o spolupráci z roku 1995.
101. Komise hodlá provést přezkum tohoto oznámení pět let po jeho vstupu v platnost.
-